Hverdagene er de dage, som næsten er hver dag

– af Stian Hole

VÆRKFORLØB

**Her skal du møde en af verdens største billedbogsskabere, Stian Hole.
Du skal opleve ham skildre sit liv og de tanker, han gør sig om tilværelsen.
Det sker i bogen *Hverdagene er de dage, som næsten er hver dag.*
Og som i alle hans bøger kommunikeres der gemmen både ord og billeder.**

Undervisningsforløb til 7.-10. klasse udarbejdet af Trine May

Mayeriet

Den biografiske genre er populær som aldrig før. Der udkommer utallige biografier om kendte mennesker – sportsfolk, skuespillere, politikere, erhvervsfolk, influencere – og prinser fra England.

Men hvorfor mon? Hvad kan den biografiske genre? Og hvorfor tiltrækkes så mange mennesker af den? Find sammen med en makker, og drøft spørgsmålene her:

Makkersamtale

- Hvorfor tror I, den biografiske genre er så populær?
  - Hvad kan man få ud af at læse om andre menneskers livsforløb?
- Hvad skal der til, for at det er relevant at udgive en persons biografi?
  - Skal personen have præsteret noget særligt? Hvad?
- Hvem kunne I tænke jer at læse en biografi om? Hvorfor?
- Har I læst biografier? Hvem og hvad handlede de i så fald om?

Saml op i klassen, og tal om den biografiske genres kendetegn.

Stian Holes bøger

Stian Holes bøger er noget helt særligt, hvad enten det er hans billedbøger med fortællinger – eller som her, hans biografi. I alle hans bøger er mange modaliteter i spil, og de er alle med til at fortælle.

Også selve *bogen* – som det fysiske objekt, den er – er en del af formidlingen. For når du har en af Stian Holes bøger i hånden, er det hele 'pakken', der kommunikerer.

En fysisk bog består, foruden selve indholdet, af

- et omslag, altså for- og bagside
- satsblade (indersiden af omslaget): *Forsatsen*, som er det allerførste, man møder, når man åbner en bog, og *bagsatsen*, som er det allersidste
- titelblad, hvor forfatter, illustrator, forlag og evt. oversætter er angivet
- kolofon, hvori man kan læse, hvor og hvornår bogen er trykt. Kolofonen kan være placeret forrest eller bagerst i bogen

Måske er der på en af bogens første sider også en dedikation eller nogle citater, måske en indholdsfortegnelse og måske også et forord.

I de fleste bøger er alt dette en slags 'forbrugeroplysninger' på hvide sider. Men ikke i Stian Holes tilfælde. Han gør nemlig en hel del ud af disse dele, og på den måde bliver historiens *indpakning* også en vigtig del af værket.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Måske indgår kolofonen som en del af en smuk collage, og måske er der motiver med symbolske lag på titelbladet. Så allerede inden fortællingen eller beretningen går i gang, sendes der signaler om, hvad der venter os i bogen.

Tag bogen i hånden

Gå sammen med en makker på jagt i biografiens indpakning. Bladr i bogen, og find ovennævnte dele (satsblade, titelblad osv.). Tal om, hvordan de er lavet, og hvad de signalerer. I kan notere jeres tanker i et mind map, I finder på næste side.

Kom fx ind på:

- Hvilket indtryk giver for- og bagside jer?

- Satsbladene er collager med billeder og rekvisitter fra hans liv.
  - Hvad signalerer de om Stian Hole og den tid, han var barn i?

- Hvad ser I på titelbladet? Og hvorfor har han mon lavet det sådan? Hvilke forventninger giver titlen jer til bogens indhold? Og til Stian Holes syn på tilværelsen?

- Og hvad med de fire citater på side 2? Hvad tænker I om dem? Og om billedet, der ledsager ordene?

- Læs forordet, og tal om:
  - Hvordan beskriver Stian Hole forskellen på barndom og voksenliv?
  - Hvorfor savner han indimellem at være barn?
  - Hvad mener han mon, når han skriver, at *Hjertet er blevet lunkent med årene*? Og at *Der er meget, der preller af på et teflonhjerte*?

- Se på billederne til bogens forord, og tal om, hvad de viser, og hvad de kan fortælle om Stian Hole og hans barndom.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Omslag

Titelblad

Satsblade

Forord

Citater

Billeder

Gå sammen med et andet makkerpar, og udveksl jeres tanker om biografiens indpakning. I er nu en firemandsgruppe. Den er din læsegruppe, som du skal arbejde i gennem resten af forløbet.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Læs nu kapitel 1-6.

Tænk undervejs over, hvad Stian har valgt at medtage fra sit liv – og hvad han har fravalgt.
Overvej også hans ordvalg, og vær opmærksom på særlige passager, du synes er bemærkelsesværdige. Måske er de smukke, tankevækkende, anderledes el. a.
Du kan tage noter i notatarket, du finder herunder.

Gå bagefter sammen i gruppen, og udveksl jeres tanker om bogens begyndelse med afsæt i jeres noter. Læs også jeres valgte citater op, og forklar, hvorfor I har valgt lige dem.

Notatark 1

Oplevelser i barndommen	Tanker om tilværelsen
Stians far	**Stians mor**
Stians barndomsby	**Gode citater**

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Gruppesamtale

Drøft bagefter spørgsmålene her. Måske har I allerede været inde på nogle af dem. Der er fire overskrifter med spørgsmål, så I kan skiftes til at være ordstyrer for én overskrift. Ordstyreren læser et spørgsmål op, kommer med sit bud på svar og hører herefter, hvad de andre i gruppen har at sige.

Tanker om sig selv

- *Jeg er hendes kedelige mand*, skriver Stian Hole, når han fortæller om Anna-Birgitte.
  - Hvorfor tror I, han opfatter sig selv som kedelig?
  - Er I enige? *Er* han kedelig? Hvorfor? / Hvorfor ikke?
  - Hvordan karakteriserer han ellers sig selv som barn? Og som voksen?

- Hvilket indtryk får I af ham på billederne side 12-13 og 16?
  - Svarer de til hans verbalsproglige beskrivelse af sig selv?

- Genlæs de sidste to afsnit på side 11. *Jeg har det stadig bedst, når jeg befinder mig i andres blinde vinkler*, siger han.
  - Hvad mener han her? Kan I genkende den følelse? Hvordan?

- Hvad kan han lide? Og hvorfor er han så vild med hverdagen?
  - Kan hans tanker om hverdagen inspirere jer? Hvordan?

Forhold til andre

- Hvordan var hans samvær med andre børn i barndomsbyen?
  - Hvordan legede de, når de var sammen?
  - Hvordan var deres samvær anderledes end børns samvær i dag?
  - Hvordan havde han det, når han var alene? Hvad lavede han så?
  - Hvad kan det fortælle om ham?

- Han har ladet bogens første kapitel handle om Anne-Birgitte.
  - Hvordan beskriver han sit forhold til hende?
  - Hvordan er hun *familiens lim*?
  - Hvordan er hun hans *mystiske kompagnon*?

- Hvordan vil I karakterisere Stians far? Og deres forhold?
  - Hvad lavede de, når de var sammen?
    Sammenlign med nutidens forhold mellem børn og forældre.
  - Får Stian sagt noget mellem linjerne om hans syn på vores behandling af ældre?
    Hvordan?

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

- Stian kalder sin mor *et mysterium*.
  - Hvad mener han?
  - Hvordan spiller billedet på side 33 sammen med metaforerne om Stians mor?

Tanker om tilværelsen

- Hvad tror I, Stian synes er vigtigt i livet? Hvilke værdier anser han for vigtige?
  - Hvorfor tror I sådan?
  - Er I enige med ham?

- Stian sammenligner sin barndom med børns opvækst i dag, og han kalder nutidens forældre for *curlingforældre*.
  - Hvad mener han? Lærer børn ikke at klare sig selv i dag?
  - Hvilke fordele og ulemper er der ved at vokse op, da Stian var barn og i nutiden?

Sprog

I har allerede været inde på, hvordan billederne er med til at skildre Stian, hans barndomsby og hans medmennesker. Her skal I fokusere på hans verbalsprog – de ord han har valgt.

Han blander konkrete begivenheder og beskrivelser med sproglige billeder, der skal læses med fordobling.

- Fx er Anne-Birgitte *familiens lim*, hans mor er *en gådefuld fugl*, og han sammenligner hende – og andre mennesker med *isbjerge*.
  - Hvordan er man, når man er *et mysterium*, *en gådefuld fugl* og *et isbjerg*?

- Hvordan virker sammenligningerne og metaforerne på jer?
  - Han kunne jo også vælge at beskrive sine medmennesker mere direkte.

- Kender I mennesker, der
  - fungerer som lim i en social sammenhæng, fx en familie, en sportsklub, en skoleklasse, en venneflok? Hvordan er personen lim?
  - er gådefulde fugle? Hvordan er de det?

Tomme pladser

- Ikke alene blander Stian Hole konkrete beskrivelser med billedsproglige indslag – hans tekst har indimellem også *tomme pladser*. Så fortæller han ikke – hverken konkret eller i billedsprog, hvad der sker, men overlader helt til læseren at forestille sig det. Fx øverst på side 23. Genlæs afsnittet, der begynder med *En gang bad far mig …*

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

- Hvad sker der her? Hvorfor sker det?
  - Og hvorfor fortæller Stian Hole det ikke, men overlader handlingen til læserens selv?

Hvem er Stian Hole?

Nu er du kommet godt ind i biografien, og du kender til nogle *facts* om hans liv (hvor han er opvokset, hvem hans forældre var, hvem han er gift med osv.).

Og du har oplevet, hvordan han har sat ord og billeder på sig selv og sit liv.

Men hvordan vil *du* beskrive ham? Hvordan er han med *dine* ord? Er han fx nostalgisk? Romantisk? Energisk? Tænksom? Venlig? Stille? Eller hvad?

På næste side finder du endnu et notatark. Skriv i stikord deri. Gem arket, for du skal bruge det igen senere.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Notatark 2

Min opfattelse

Stians selvopfattelse

Facts

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Videre i teksten

Stian Hole kan godt lide at lave lister. Nu skal du læse to lister, han har lavet. Du finder dem i kapitel 7 og 8.

Ting jeg kan lide

Læs listen *Ting jeg kan lide* op i gruppen. I kan skiftes til at læse et punkt. Tænk undervejs over, hvilke sanser, der er i spil i de forskellige punkter.

Gruppesamtale

Tal om de fire spørgsmål her. Igen er I ordstyrer på skift for ét spørgsmål.

- Hvorfor tror I, Stian bruger tid på at notere det, der gør ham glad?
- Hvordan harmonerer listen med bogens titel?
- Hvilke af listens punkter, kan I nikke genkendende til?
  - Hvorfor gør noget lignende jer glade?
- Hvad fortæller listen indirekte om Stian?

  Skriv hver især flere ord om Stian ind i notatark 2.

Ordleg

Lav ordlegen, han nævner som et punkt på sin liste. Brug fem minutter, hvor du eksperimenterer med at finde gode ord, der gemmer sig i andre ord. Du kan

- begynde med blot at tænke på et helt almindeligt ord, skrive det ned. Gemmer der sig et andet ord i ordet? Kan du lide ordet?
- tænke på noget, du godt kan lide. Skriv ordet. Gemmer der sig et andet godt ord i ordet?
- skimme en tekst eller en ordbog. Støder du på ord, der har et andet ord i sig? Er ordet godt?

Prøv dig frem, og noter dine ord på næste side:

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Udvælg bagefter de bedste af dine ord, og skriv dem på i hånden små ordkort, så du fremhæver de gemte ord – fx med en anden farve eller ved at markere dem med fed:

menighed **kær**lighed for**tro**lighed **du**mdristighed **ro**serne st**jern**er re**vi**sor **hav**n

Præsenter dine ord for gruppen, og lyt til, hvilke ord, de andre har fundet. Læg dem i en lille kuvert. Du kan få en af din lærer, eller du kan lave den selv. Gem din kuvert, for du skal bruge den igen senere.

Ting jeg ikke kan lide

Læs nu listen *Ting jeg ikke kan lide* op i gruppen på samme måde som før. Tal bagefter om spørgsmålene her. Igen er I ordstyrer på skift.

- Er der punkter på listen, hvor I er enige med Stian Hole? Hvorfor kan I ikke lide de ting?

- Er der punkter på listen, hvor er I uenige med ham og godt kan lide tingene?
  - Hvorfor kan I godt lide dem? Og hvorfor tror I, Stian ikke kan?

- Nogle ord kalder han *tomme ord*. Tal om, hvad de tomme ord, han nævner, betyder – og om, hvorfor han mon ikke kan lide dem. Er I enige? Uenige? Hvorfor?
  - Er der ord, I ikke kan lide? Hvilke? Hvorfor kan I ikke lide dem?

- Prøv at smile og sige noget grusomt på samme tid.
  - Er I enige i, at det ikke er rart?
  - Kender I eksempler på, at det af og til sker i virkeligheden? Hvem gør sådan? Og hvorfor?

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Tal bagefter om billederne, der ledsager de to lister:

- Hvorfor er det et kæmpejordbær, der ledsager listen med ting, han kan lide?

- Hvorfor er det et (manipuleret) advarselsskilt, der ledsager listen med ting, han ikke kan lide? Hvordan tolker I billedet?

Saml op på spørgsmålene i klassen.

Kategorier

Prøv i fællesskab at finde eksempler fra hans lister, der har med følgende kategorier at gøre:

- Naturoplevelser
- Samvær med andre
- Smagsoplevelser
- Lyde
- Synsoplevelser
- Menneskelig adfærd
- Stemninger

Din egen liste

Nu skal du lave din egen liste; enten om ting, du kan lide – eller om ting, du ikke kan lide – du vælger selv. Du kan selvfølgelig også lave dem begge.

Din liste skal være punktopstillet, og du kan begynde med at skrive enkeltord for hvert punkt, men udfold bagefter punkterne i sætninger.

Prøv, om du kan inddrage nogle af ovennævnte kategorier. Eksperimenter bagefter med rækkefølgen af dine punkter. Skriv din liste ind – i hånden eller på computer, og lav til sidst et billede til din liste. Du kan tegne eller klippe ud til en collage. Brug et liggende A4, så du har listen på den ene halvdel, billedet på den anden.

Læs jeres lister op i klassen. Gem din liste, for du skal bruge den igen senere.

Videre i teksten

Læs nu kapitel 9-11. Tag flere noter i dine notatark. Du kan gøre det undervejs, mens du læser, eller du kan gøre det efter hvert kapitel.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Gruppesamtale

Tal bagefter i gruppen om spørgsmålene her. Der er til to runder, hvor I er ordstyrer på skift.

- Stian husker sine to bedstemødre, Mor Margit og Mor Borghild.
  - Hvordan var de forskellige?

- Han giver Mor Borghild mest opmærksomhed.
  - Hvordan vil I karakterisere hende? Kom ind på hendes liv, hendes sind og hendes adfærd.
  - Hvorfor tror I, han kunne lide hende?

- Hvorfor har han mon skildret hende på billederne, som han har?
  - Han skriver ikke noget i verbalteksten om, at hun dyrkede yoga, men billederne viser hende i utallige yogastillinger. Kan der ligge en symbolik her? Hvordan kan den i så fald tolkes?

- Hvilke forhold har I til jeres bedsteforældre?

- Han sammenligner det at skabe fortællinger med at finde skatte i jorden.
  - Hvordan forstår I sammenligningen? Hvor kan en forfatter lede efter guld?

- Stian samlede på ting. Gør børn det i dag, eller er det en aktivitet, der hører fortiden til?
  - I så fald: Hvorfor?
  - Hvad har I samlet på?
  - Hvis ikke I har samlet på noget, har I måske alligevel samlinger af noget? Noget, I har meget af? Hvad? Hvad kan det fortælle om jer?

- Stian har bl.a. samlet på agern. Har I lagt mærke til agern andre steder i bogen? Hvor?
  - Hvorfor tror I, agern betyder noget særligt for ham?

- Hvad kan hans liste over ting, han har samlet på, fortælle om ham?

Tilføj evt. flere ord i notatark 2 om Stian på baggrund af samtalen.

Smukke ord

- Stian samler på smukke ord. Læs hans udvalgte ord op, ét for ét på skift i gruppen, og tal om, hvad de betyder, og hvorfor I tror, han finder dem smukke.
  - Er det lyden af dem – måden, de siges på?
  - Indholdet i dem?
  - Kan der være fordi, der kan ligge en dobbelthed i dem? Hvordan?

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

På opdagelse i sproget

Her skal du selv finde ord, du finder smukke. Det kan være svært umiddelbart at finde smukke ord, men prøv at gå på opdagelse i sproget.

Du kan
- se dig omkring og tænke på, hvilke ord, genstandene omkring dig gemmer på
- tænke på begreber. Stian Hole holder fx af begreber, som rummer store følelser som *kærlighedssorg* og *omvæltning*
- tænke på fugle- og blomsternavne. De er tit smukke ord
- skimme en tekst, fx bogen du sidder med – eller en skønlitterær bog som en roman. Lad øjnene glide ned over en tilfældig side, og bemærk, om du støder på smukke ord

Dine ord kan lyde godt, have et indhold, du kan lide – eller måske gemme på flere betydningslag.

Skriv dine valgte ord her:

Stian Hole har også samlet på smukke bogstaver. Og bladrer man i hans billedbøger, kan man se, at han også er god til selv at skabe smukke bogstaver.

Lav en ordposter med dine valgte ord. Du kan
- lave den som en collage, hvor du danner dine ord af udklippede, smukke bogstaver fra blade eller magasiner
- klippe bogstaver ud af mønstret papir i farver, du kan lide
- selv skrive dine ord med smukke bogstaver.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Videre i teksten
Læs nu kapitel 12-13.

Glemmekassen

Kapitel 13, hvor Stian beskriver sin skole, har overskriften *Glemmekassen*. Men han har ikke glemt sin skole. Han kan, mange år efter har har forladt skolen, beskrive den ret detaljeret og genkalde sig sansninger som lyde og dufte.

Hvordan vil du mon tænke tilbage på din skole om mange år? Det skal du overveje her. Luk øjnene, og tænk på din skole ud fra nogle spørgsmål, din lærer læser op.

Skriv bagefter en kort tekst: Forestil dig, at du er 50 år og tænker tilbage på din skole.

Videre i teksten
Læs nu kapitel 14-15. Tag flere noter i dine notatark. Du kan gøre det undervejs, mens du læser, eller du kan gøre det efter hvert kapitel.

Gruppesamtale

Tal bagefter i gruppen om spørgsmålene her. Igen er I er ordstyrer på skift.

- Hvordan vil I beskrive familiemedlemmernes relationer til hinanden?
  - Hvad lavede de, når de var sammen?
  - Hvordan var samværet i familien anderledes dengang i forhold til nu?

- Hvad laver I med jeres familie?
  - Og hvordan er jeres somre og vintre, sammenlignet med Stians?

- Kan (og bør) vi lade os inspirere af fortidens måder at være sammen på?
  - Hvorfor? Og hvordan?

- Hvordan var Karianne en pil?
  - Hvorfor tror I, hun er Stians forbillede?
  - Har I et forbillede? Hvem? Og hvorfor?

Videre i teksten
Læs nu kapitel 16. Tag evt. flere noter i dine notatark.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Drømmene

Vi vælger ikke selv, hvad vi drømmer, og som du sikkert har oplevet, kan man drømme de underligste ting. Mange mennesker interesserer sig for drømmetydning. De tænker, at det må betyde noget, at de mærkværdige billeder opstår i vores underbevidsthed, når vi sover. Derfor *tolker* de deres drømme.

Stian fortæller om seks drømme. Tal om spørgsmålene her igen. Igen er I er ordstyrer på skift.

- Hvad har hans seks drømme til fælles?
  - Hvordan kan de tolkes?
  - Hvad kan det fortælle om ham, at han har sådanne drømme?

- Hvorfor husker han ikke de gode drømme?

- Hvad drømmer I? Fortæl om en drøm, I har haft.

- Hvorfor nyder han stunderne om natten, hvor han skal op at tisse?
  - Hvad tror I, han tænker på lige der?

Skriv et nattedigt

Selv om bogen er skrevet i prosa, har Stian Hole gentagne gange lyriske indslag i sin tekst. Her er nogle eksempler fra side 61-62:

Mørket har vist nok mange arme.
Huset er lige så stille og fredfyldt om natten som et stort, sovende dyr.
Tiden tager pause.
Et øjeblik ophæves tyngdekraften.

Omskriv en af hans nattestunder til et kort digt. Der er følgende krav til dit digt:

- Det skal have fire verselinjer
- Det må ikke rime
- Det skal give indtryk af, hvordan Stian har det i situationen
- Du må gerne låne nogle af ordene fra Stians beskrivelse af natten

Du bestemmer selv om du vil skrive i første eller tredje person. Giv til sidst dit digt en titel.

Læs dit digt op for gruppen, og lyt til de andre gruppemedlemmers digte.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Videre i teksten
Læs nu kapitel 17 og 18. Tag evt. flere noter i dine notatark.

Bøgerne

Når Stian beskriver sit forhold til bøger og historier, er det med stor passion og igen i et poetisk sprog, hvor hans pakker sine oplevelser ind i metaforer og sammenligninger.

Find eksempler i teksten (kapitel 17) – både i forhold til hans oplevelser med at læse andres historier og i forhold til hans egen proces med at skabe bøger.

Han beskriver også sin glæde ved fysiske bøger som de objekter, de er.

Tal i klassen om:

- Hvad det gør ved din oplevelse af teksten, at han beskriver sine oplevelser med bøger, som han gør?

- Hvordan definerer han god kunst?

- Hvordan sætter han oplevelser med kunst – hvad enten man er modtager eller skaber af den – i perspektiv til tidsånden, som den er lige nu? Og hvordan definerer han egentlig den?

- Hvordan tolker I billedet på side 65?
  - Hvordan viser det hans oplevelser med litteratur?

- Hvad er jeres forhold til litteratur? Og andre former for kunst?
  - Kan I genkende nogle af Stians betragtninger? Hvordan?

I kapitel 18, *De voksnes verden*, vender han tilbage til skellet mellem barndom og voksenliv, som han også var inde på i forordet. Og gennem hele bogen har han løbende perspektiveret nutiden til tiden, hvor han var barn.

Gruppesamtale

Tal om spørgsmålene her i gruppen. Igen er I ordstyrer på skift.

- Hvad kan han godt lide ved nutidens børns og unges liv?
- Hvad tror I, han mindre godt kan lide?
- Hvordan tolker I billedet side 68-69?
  - Hvor er skibet på vej hen?
  - Hvor kommer det fra?
  - Hvorfor har det et kæmpejordbær med ombord?

- Og hvordan tolker I billedet på side 66, der ledsager teksten *De voksnes verden?*

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Videre i teksten

23 råd til dig som er ung – fra en som er født i syttenhundrede og hvidkål

Læs kapitel 19 op i gruppen, som igen er en liste – en liste med gode råd til jer.
I kan skiftes til at læse et punkt fra listen op. Sæt efter hvert punkt jeres egne ord på, hvordan I forstår rådet:

- Hvad mener han helt konkret?
- Er det et godt råd? Kan I bruge rådet til noget? Hvordan?

Jeres liste med gode råd

Skab i fællesskab en liste fra jer, der er unge, til en barn, der skal begynde i 1. klasse.

Lav først en brainstorm, hvor I på skift byder ind med forslag. Skriv alle jeres forslag ned i stikord. Jeres liste må selvfølgelig gerne have sjove indslag, men den skal også være alvorlig.

Udvælg bagefter de bedste råd, og skriv jeres endelige liste hver især i et tekstdokument. Den skal skal den være punktopstillet, og formuleret i bydeform. Brug igen et liggende dokument.

Tæl op, hvor mange råd, I har, og inddrag antallet i listens overskrift, fx *14 råd til dig, som skal begynde – eller lige er begyndt i skole – fra nogle, som har gået her i 100 år*.

Læs korrektur, print et eksemplar til jer hver, og præsenter listen for nogle af de små begynderklasser i skolen. Gem bagefter din liste.

Videre i teksten

Læs nu resten af bogen.

Ting jeg ønsker mig

Listen på side 75 er Stians ønskeliste.

Tænk over, hvad listen indirekte fortæller om Stian, og skriv det i notatark 2.

Lav bagefter din egen ønskeliste med fem punkter, inspireret af Stians.
Begynd alle punkter med *At …*

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Præsenter din liste

Læs din liste op for gruppen, og lyt til de andre gruppemedlemmers ønsker. Tilsammen har I 20 ønsker. Tal i gruppen om:

- Handler nogle af jeres ønsker om
  - menneskers adfærd? Hvordan?
  - oplevelser? Hvordan?
  - naturen? Hvordan?
  - kompetencer, I gerne vil besidde? Hvordan?
  - karriere
  - familieliv?
  - materialle ting? Hvilke? Hvorfor er de vigtige?

- Hvad handler de ellers om?

- Hvilke af jeres ønsker tror I
  - kan gå i opfyldelse? Hvordan kan det ske?
  - ikke kan gå i opfyldelse? Hvorfor ikke? Hvad forhindrer det?

Efterord

I efterordet opsummerer Stian Hole, hvad han anser for vigtigt, og han kredser – som han gjorde i forordet – om *hverdagen*.

Prøv i fællesskab at opsummere, hvem Stian Hole er. Brug jeres notatark, som I forhåbentlig har noteret flittigt i undervejs i forløbet.

Byd ind på skift i gruppen til de tre spørgsmål her:

- Hvilke værdier anser han for vigtige?

- Han har løbende gennem bogen skrevet tillægsord om, hvordan han selv synes, han er. Han har brugt ord som *kedelig*, *forsigtig*, *pligtopfyldende* og *konfliktsky*.
  - Men hvad synes I? Hvilke tillægsord kan I hæfte på ham? Skriv ordene ind i dit noatark.

- Hvilke egenskaber besidder han? Hvad er han dygtig til? Tænk ikke kun på, hvordan han er dygtig med sin hjerne og sine hænder, men tænk også på, hvilke andre gode egenskaber, han har. Notér igen i dit notatark.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Tænk hver især over, hvilke værdier, *I* anser for vigtige. Skriv dem herover.

Drøft bagefter, hvorfor jeres værdier er vigtige.

EFTER DU HAR LÆST

Så fik du læst hele Stian Holes erindringsværk. Så nu er det tid til at se på bogen som helhed.

Gruppesamtale

- Stian skriver i forordet: *Mest af alt ønsker jeg at bevæge dem, der læser og ser mit arbejde.*
  - Blev I bevæget af at læse hans biografi? Hvordan? / Hvorfor ikke?

- Hvad kan I sige om Stian Holes måde at udtrykke sig på?
  - Kom ind på både hans verbalsprog og hans billeder.

- Har hans mange lister inspireret jer? Hvordan?

- Hvad kan unge få ud af at læse noget, der er skrevet af mennesker, der er ældre og mere erfarne end dem selv?

Saml op i klassen, og tal om, hvordan denne biografi adskiller sig fra andre biografier, I kender.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Stian Holes billedbøger

Biografien, I har oplevet, er en *beretning*. Har I lyst til at se, hvordan Stian har skabt billedbøger med *fortællinger* – altså opdigtede historier, kan I gå på opdagelse i dem.

I kan evt. fordele nogle af hans billedbøger på grupper i klassen, så grupperne læser forskellige bøger.

Læs jeres tildelte bog op i gruppen, og dvæl ved de enkelte opslags billeder, inden I bladrer videre.

Tal bagefter i gruppen om:

- Kan I genkende Stian Holes *tone* i verbalteksten og hans *streg* i billederne? Hvordan?

- Hvordan er samspillet mellem verbaltekst og billeder?
  - Viser billederne det samme, som ordene fortæller? Eller udvider de verbalteksten, så I får *andet* at vide gennem billederne, end ordene giver jer? Hvordan?

- Kredser han i billedbogen om nogle af de samme temaer, som fylder i hans eget liv?
  - Hvordan?

- Er der motiver fra hans biografi, der også er at finde i billedbogen?

Præsenter billedbogen for klassen, og lyt til de andre gruppers præsentationer af Stian Hole-billedbøger.

Din præsentation af Stian Hole

Her skal du lave en præsentation af Stian Hole. Du har gennem forløbet samlet noter, drøftet og gjort dig overvejelser om det, han har formidlet i sin biografi.

Din præsentation skal indeholde fire dele:

1: Hvem er Stian Hole?
Kom ind på både facts om ham, hans eget syn på sig selv – og hvad *du* kan udlede om ham. Du har masser af noter om det på dit notatark.

2: Tiden, da Stian Hole var barn
Med en biografi får du ikke bare en persons livsforløb; tit får du også fribillet til en fjern og svunden fortid.
Her skal du karakterisere Stians barndomstid. Han har adskillige tidsmarkører i biografien – både konkrete rekvisitter, måder at være sammen på, musikeksempler osv.
Du kan også komme ind på, hvordan han i dag forholder sig til sin egen barndomstid, sammenlignet med hans syn på nutiden.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

3: Stian Holes værdier
Du har løbende gennem forløbet drøftet med din gruppe og i klassen, hvad Stian Hole lægger vægt på i sit liv.
Hvilke værdier anser han for vigtige? Kom både ind på det, han nævner direkte i sin biografi, men også, hvad du selv tænker, han finder vigtigt i livet.

4: Stian Holes arbejde
Her skal du præsentere ham som forfatter og billedskaber. Selv om han er en af verdens største og mest prisbelønnede billedbogsskaber, fortæller han ikke meget om det i sin biografi. Men prøv alligevel at indkredse, hvad han er for en kunstner.

Brug dine notatark, og udtryk dig gerne i både ord og billeder. Dine billeder kan være motiver, du klipper ud fra blade og magasiner, billeder, du finder på nettet – eller du kan tegne selv. Indsæt også nogle af dine udvalgte citater fra Stian Holes biografi.

Du kan vælge at lave din præsentation som
- en foldebog
- en plakat
- en exploding box (få en vejledning af din lærer)
- en digital præsentation, fx en powerpoint eller en story

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Din egen bog

Gennem forløbet har du også selv været kreativ og skabt forskellige produkter:

- en kuvert med ord
- en liste med ting, du godt kan lide / ikke kan lide
- en ordposter med smukke ord
- en erindringstekst om din skole
- et nattedigt
- en liste med gode råd til små børn
- en ønskeliste
  og du har løbende indsamlet gode citater fra Stian Holes biografi.

Saml det hele i en bog, du laver sådan her:

- Tag to hvide papirark og et kartonark i en farve, du synes om. Alle i A4.
- Fold dine ark, og læg dem ind i hinanden med kartonarket yderst. Sæt en elastik omkring, så den sidder langs foldelinjen, så du har en bog med 8 sider.
- Lim dine otte produkter ind i bogen – et på hver af de hvide sider.
- Lav for- og bagside og for- og bagsats.
  Måske kan du finde billeder fra *dit mindearkiv*, som du kan indsætte på satsbladene.

Udstil jeres præsentationer og bøger et passende sted, fx på skolens PLC. Lad også Stian Holes biografi – og nogle af hans billedbøger indgå i udstillingen. Har nogle lavet digitale produktioner, kan de vises på en skærm.

Inviter andre til at se jeres udstilling.

Og husk, at hverdagene er de dage, som næsten er hver dag.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Stian Hole er en billedbogskunstner i verdensklasse; hans billedbøger er udkommet i mange lande, og han har høstet utallige internationale priser for sit enestående forfatterskab.

Med en række billedbøger har han skabt sin helt særegne stil i et sælsomt billedunivers, hvor flyvende fisk optræder side om side overdimensionerede blomster, svævende gopler og farvestrålende fugle. Proportioner er ofte sat ud af spil i et drømmende univers, der balancerer mellem fantasi og virkelighed.

Teknikken er collager, sammensat af fotos, spillekort, etiketter, håndskrevne optegnelser, frimærker, notesblokke osv. Et særkende i hans produktion er også, at velkendte, ikoniske skikkelser som Elvis Presley, Karen Blixen, H. C. Andersen o.a. indimellem dukker op som statister i billederne – og en del af hans egne skabte personer kan også komme til syne i flere af hans fortællinger.

Oftest fremhæves han især for sine billeder, men hans verbaltekster er lige så raffinerede. Det er ofte ret stilfærdige og afdæmpede tekster, omend der tematisk kredses der om livets store spørgsmål, og hans verbaltekster er ofte righoldige på billedsprog.

Hverdagene er de dage, som næsten er hver dag

Med bogen *Hverdagene er de dage, som næsten er hver dag* har han skabt et erindringsværk, og også den biografiske genre udfordrer han, for bogen er ikke som andre selvbiografier.

Modsat de fleste biografier, som ofte slår ned på vigtige og skelsættende begivenheder i den biograferede persons liv, sætter Stian Hole spot på sine hverdage, og ikke mindst bliver hans mange overvejelser om tilværelsen – livet, tiden, relationer mennesker imellem osv. – en vigtig del af værket.

Indimellem møder læseren hans metakommentarer, hvor han reflekterer over, hvordan han har grebet arbejdet an, og ofte perspektiverer han sin egen opvækst til nutidens børn og unge. Det hele er formidlet i et poetisk sprog med utallige metaforer, sammenligninger og andre velkendte stilfigurer.

Mellem de biografiske kapitler optræder en række lister med punktopstillede udsagn; fx om, hvad han kan lide, hvad han ønsker sig, hvad han har samlet på m.v.

Heller ikke på billedsiden ligner bogen andre biografier. De fleste biografier har billeder, men det er gerne fotos, der kan give beretningen et dokumentarisk præg. Sådan er det ikke her. Billederne er holdt i samme stil, som vi kender fra Stian Holes billedbøger, og de fotos, der optræder fungerer sjældent som dokumenter, men har snarere et kunstnerisk sigte.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

I både verbalteksten og på billedsiden forekommer nogle genkommende motiver. *Call back*s kunne man kalde dem med et moderne udtryk, men det ville Stian Hole nok ikke bryde sig om.

Fx optræder udklippede øjne både på titelbladet og på side 74, og overdimensionerede jordbær optræder både på side 37 og 68-69. Tilsvarende optræder kragen flere gange i verbalteksten.

Stian Holes billedbogsproduktion

Indled gerne forløbet med at medbringe nogle af Stian Holes billedbøger. Han har i skrivende stund skabt:

Den gamle mand og hvalen (Høst & Søn, 2015) Denne var hans debut i Norge i 2005, men udkom i Danmark i anledning af hans 10 års jubilæum
Garmanns sommer (Høst & Søn, 2011)
Garmanns gade (Høst & Søn, 2010)
Garmanns hemmelighed (Høst & Søn, 2010)
Annas himmel (Høst & Søn, 2013)
Morkels alfabet (Høst & Søn, 2016)

Herudover har skabt billeder til billedbøger, som andre forfattere har skrevet verbalteksten til, fx fortællingen *Du og jeg* og digtsamlingen *Nattevagt*, med ord af Synne Lea, digtsamlingen *Sande glæder* (med ord af Lars Saabye Christensen). Også billedbøger med tekster af danske Kim Fupz Aakeson, som eleverne sikkert kender, har han skabt billeder til. Sammen har de skabt den rørende trilogi med bøgerne

Klovnen der bare ikke var særlig sjov (Gyldendal, 2020)
Ting der bliver væk (Gyldendal, 2021)
Eventyr (Gyldendal, 2022)

Du kan lade eleverne bladre sig igennem billedbøgerne uden at læse dem. De kan sætte ord på, hvad de synes, der umiddelbart kendetegner Stian Holes måde at udtrykke sig på i billeder. Fx hvad angår

- teknik – collage, fotoshop
- detaljeringsgrad
- personerne på billederne
- stemningen i billederne
- realisme/surrealisme
- genkommende motiver

I forløbet lægges der op til, at klassen, *efter* der er arbejdet med biografien, kan fordele billedbøgerne på grupper i klassen, som læser den tildelte billedbog.

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Om forløbet

Undervisningsforløbet tilbyder aktiviteter til erindringværket og er rettet mod elever i 7.-10. klasse. Det er struktureret efter den velkendte tredeling, *Før du læser*, *Mens du læser* og *Efter du har læst*. Der er mange aktiviteter i spil, og klassen kan selvfølgelig arbejde med hele, men du kan også opfatte det som et idekatalog, du kan plukke fra – afhængig af den tid, I har til rådighed.

Grupper

Der lægges op til, at klassen arbejder i firemandsgrupper. Du kan med fordel inddele eleverne i grupperne, inden I går i gang. Sammensæt dem gerne med så høj grad af diversitet som muligt: Lad dem være fagligt heterogene grupper, så flere faglige niveauer er i spil i hver gruppe, og lad også gerne flere køn være repræsenteret i hver gruppe, og har du tosprogede elever i klassen, fordeles de også i grupperne. Jo mere forskellige grupperne er, jo mere interessante drøftelser vil der komme. Lad eleverne arbejde i samme gruppe i hele forløbet, og når der er makkerdrøftelser, splittes gruppen op i to.

Notatark

Eleverne skal notere undervejs, mens de læser værket. Nogle elever kan lide at notere løbende, mens det for andre kan være forstyrrende at skulle afbryde sin læsning for at tage noter. Opfordr dem til at gøre det efter de enkelte kapitler. Der er to notatark indskrevet i forløbet til noter. Det sikrer, at den enkelte elev har samlet sine noter under forskellige overskrifter, hvilket kan give dem et godt overblik. Du kan kopiere flere eksemplarer af notatarkene til de elever, der får dem fyldt op. Især vil de sikkert have behov for mere plads til citater, og disse kan evt. skrives på bagsiden af papiret.

Der gøres ophold undervejs i læsningen af bogen, hvor grupperne drøfter en række spørgsmål. Her er konsekvent fire eller otte punkter med spørgsmål, så eleverne på skift er ordstyrer, som det er formuleret i forløbet.

Fremstilling af konkrete produkter

Ofte fremstiller den enkelte elev også et konkret produkt i relation til det læste. Det er vigtigt, at alle gemmer både deres noter og det, de producerer undervejs, for det skal bruges til sidst.

Til aktiviteten *Gemmekassen*, skal eleverne tænke på deres egen skolegang ud fra nogle spørgsmål, du læser op. Her er forslag til spørgsmål, du kan bruge:

- Hvordan ser der ud på skolen?
  - På gangene?
  - I klasselokalet?
  - I faglokaler?
  - På fællesarealer (inde og ude)?

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

- Er der steder, du særligt godt kan lide?
- Hvilke lyde er der?
- Hvordan er lugtene?
- Hvordan føles det at røre ved døre, dørhåndtag trappegelændere osv.?
- Hvordan er de ansatte? Hvem vil du særligt huske?

Læs ét spørgsmål op ad gangen, og efterlad tid mellem hvert spørgsmål, så eleven har tid til at tænke og kan skabe billeder i hovedet.

Slutprodukter

Når hele bogen er læst, skal den enkelte elev forsøge at indkredse, hvem Stian Hole er – både som menneske og kunstner. Eleven kan vælge at fremstille sit portræt af ham i en foldebog, på en plakat, i en exploding box eller en digital præsentation.

Vælger elever at lave en foldebog, kan de tage et kartonark i A3 og folde enderne ind mod midten, som billedet i forløbet illustrerer – eller de kan selv designe foldebogens ydre på andre måder. Inde i foldebogen indsætter eleven de fire dele, forløbet lægger op til.

Vælger de exploding box, kan du finde vejledningen hertil i Mayeriets Idékasse under TEMA. Vær forberedt på, at denne aktivitet tager tid, men er der elever, der har lyst til at kaste sig ud i den, er det en sjov og anderledes måde at udtrykke sig om et forfatterskab på.

God fornøjelse med forløbet.

Trine May, 2023

© Trine May Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen